

Asia: VN/16552/2022

Arviomuistio lautamiesten valintatavasta

Lausunnonantajan lausunto

1. Pitäisikö lautamiesten valintatapaa muuttaa nykyisestä? Miksi?

Asianajajaliitto katsoo, että lautamiesten valinta tulisi siirtää pois kunnanvaltuustoilta ja puolueilta samoin perusteluin, kuin mitä eduskunnan oikeusasiamies on lausunnossaan 370/5/15 todennut. Valintamenettely tulisi esimerkiksi Euroopan neuvoston korruption vastaisen toimielimen GRECO:n mukaan kuulua riippumattomuussyistä oikeuslaitoksille.

Asianajajaliiton näkemyksen mukaan paras vaihtoehto olisi arvonta suostumuksensa antaneiden välillä. Suostumus voitaisiin pyytää esimerkiksi kunnallis- tai aluevaalien yh-teydessä aina vaalikaudeksi koskien kunkin käräjäoikeuden tuomiopiiriä. Arvonnassa tu-li nimetä Tuomioistuinviraston osoittama määrä lautamiehiä sekä riittävä määrä, esi-merkiksi 20 prosenttia, varahenkilöitä.

Arvonnassa valituksi tulleet nimittäisi Tuomioistuinvirasto vaalikaudeksi kerrallaan. Jo nyt on ongelmana se, että kuntien ja käräjäoikeuksien välillä ei vallitse yhteyttä, vaan useimmat käräjäoikeuspiirit käsittävät useita kuntia.

2. Jos lautamiesten valintatapaa muutetaan, kenen pitäisi nimetä lautamiesehdokkaat? Miksi?

Nimitysoikeus tulisi olla edellä kuvatun tavoin olla Tuomioistuinvirastolla.

Kyseessä on tuomarin tehtävä alioikeustasolla, joten asia kuulunee Tuomioistuinviras-ton toimialaan.

3. Pitäisikö lautamiesten mahdollinen rikostausta selvittää ennen kuin heidät voitaisiin nimittää tehtäväänsä? Jos, niin kenen pitäisi tällainen selvitys tehdä?

Ennen nimitystä valituista tulisi tehdä paikallisen poliisin suorittama suppea turvalli-suusselvitys siten kuin turvallisuusselvityksistä annetussa laissa (726/2014) edellytetään.

4. Jos lautamiesehdokkaista olisi enemmän kuin lautamiespaikkoja, kenen pitäisi valita lautamiehet asetettujen ehdokkaiden joukosta? Miten valinnan pitäisi tapahtua?

Jos valinta toteutetaan kohdan 1 mukaisesti, tällaista tilannetta ei synny.

5. Jos lautamiesten valintapaa muutetaan, kenen pitäisi nimittää lautamiehet? Miksi?

Viittaamme kohteliaimmin edellä lausuttuun.

6. Muita kommentteja arviomuistiosta?

Asianajajaliiton näkemyksen mukaan lautamiesjärjestelmä nykyisellään ei vastaa niitä tavoitteita, joita sille on asetettu. Asianajajaliiton mielestä tulisi aloittaa keskustelu koko järjestelmästä luopumiseksi. Samalla on kuitenkin varmistettava, että tuomioistuinten resurssit riittävät lautamiesjärjestelmän korvaamiseen.

Enne Heidi
Suomen Asianajajaliitto